CZU: 343.85:343.91-053.6 **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.45**

LATURA SUBIECTIVĂ A INFRACȚIUNILOR DE AMESTEC ÎN ÎNFĂPTUIREA JUSTIȚIEI ȘI ÎN URMĂRIREA PENALĂ (ART. 303 CP RM)

BRAGOI Constantin,
Universitatea de Stat din Moldova,
doctorand, Școala Doctorală Științe Juridice și Economice
ORCID: 0009-0000-0457-9636

SUMMARY

The study aims to identify the subjective side of offenses of interference with the administration of justice and criminal prosecution (Article 303 of the Criminal Code of the Republic of Moldova). The analysis concludes that the offenses specified in Article 303 of the Criminal Code of the Republic of Moldova are committed only with direct intent. It has been demonstrated that the purpose of the offenses outlined in Article 303 is a specific one, serving as a necessary element. It has also been established that the reason for the offense is not relevant for qualifying the acts under Article 303 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, as it is an optional sign. Establishing the reason for the crime is important for individualizing the punishment.

***Keywords*:** criminal law, subjective side, purpose, reason, guilt, intention, administration of justice, criminal prosecution.

Latura subiectivă a infracțiunii este unul dintre elementele constitutive ale infracțiunii, prin care se înțelege partea interioară a infracțiunii, ce determină atitudinea psihică a făptuitorului față de fapta prejudiciabilă săvârșită și de urmările acesteia, sub raportul conștiinței, voinței și emoțiilor sale [1, p. 199].

Din perspectiva laturii subiective a infracțiunii, se observă că infracțiunile prevăzute în Capitolul XIV din partea specială a Codului penal, intitulat „Infracțiuni contra justiției", se caracterizează exclusiv prin forma intenționată de vinovăție, iar, de regulă, intenția este una directă. Totuși, în anumite situații, nu se exclude posibilitatea ca făptuitorul să manifeste imprudență față de urmările prejudiciabile.

În general, latura subiectivă a infracțiunii se caracterizează prin prezența următoarelor semne: vinovăția, scopul și motivul. În particular, pentru infracțiunile prevăzute la art. 303 CP RM vinovăția și scopul reprezintă semne obligatorii. Motivul poate apărea pe post de semn facultativ.

Referindu-ne la semnele obligatorii ale laturii subiective, din conținutul textului incriminatoriu prevăzut la art. 303 CP RM în coroborare cu art. 17 CP RM se desprinde

că în cazul amestecului, sub orice formă, în judecarea cauzelor de către instanțele de judecată naționale sau internaționale, precum și în cazul amestecului, sub orice formă, în activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale, vinovăția se poate exprima doar în intenție.

Vinovăția sub forma intenției manifestată de făptuitor la săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 303 CP RM rezultă în special din semantismul noțiunilor de „amestec" și „împiedicare", cu care operează legislatorul, care presupun existența doar a intenției. Interpretarea literală a termenilor de „amestec" și „împiedicare", nu lasă loc pentru îndoială că această infracțiune nu poate fi comisă din imprudență.

Potrivit art. 17 din Codul penal, „se *consideră că infracțiunea a fost săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau admitea, în mod conștient, survenirea acestor urmări*" [2].

Din textul de lege enunțat, deducem, în primul rând, formele intenției, care poate fi directă sau indirectă. În acest sens, ancorăm întrebarea care din cele două modalități ale intenției sunt inerente infracțiunilor cercetate? Referitor la acest aspect, menționăm că infracțiunile prevăzute la art. 303 CP RM sunt formale, iar în componența acestora legislatorul a prevăzut „scopul" în calitate de semn obligatoriu.

În literatura de specialitate se susține că nu pot fi comise cu intenție indirectă infracțiunile ce includ în componența lor un scop special. Iar infracțiunile formale se pot realiza doar sub forma intenției directe, fiind exclusă posibilitatea săvârșirii acestora cu intenție indirectă [3, p. 65].

Așadar, infracțiunile analizate sunt formale, latura obiectivă fiind descrisă, fără apelarea la urmările prejudiciabile, iar la baza acțiunilor stă prezența unui scop special, spre realizarea căruia tinde făptuitorul. După cum vom detalia mai jos, intenția făptuitorului de a săvârși infracțiunile prevăzute la art. 303 CP RM este determinată de un scop special.

Prin urmare, cât privește tipul intenției, apreciem că infracțiunile specificate la art. 303 CP RM pot fi săvârșite numai cu intenție directă, fapt susținut cu vehemență și în literatura de specialitate [4, p. 350; 5, p. 641; 6, p. 466; 7, p. 670; 8, p. 687].

În acest context, se impune a sublinia că, potrivit definiției legale stipulate la art. 17 CP RM, intenția directă presupune îndeplinirea cumulativă a două componente: cea intelectuală și cea volitivă.

Referitor la factorul intelectiv al intenției, în contextul infracțiunilor prevăzute la art. 303 CP RM, subiectul infracțiunii conștientizează semnificația acțiunilor pe care le întreprinde. Acesta realizează că intervine în judecarea cauzelor de către instanțele de judecată naționale sau internaționale (alin. (1) art. 303 CP RM), respectiv în activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale (alin. (2) art. 303 CP RM).

În același timp, factorul volitiv al intenției în ipoteza specificată la alin. (1) art. 303 CP RM înglobează în sine dorința făptuitorului de a interveni în judecarea cauzelor de către instanțele de judecată naționale sau internaționale, având ca scop obținerea unui rezultat infracțional, și anume, împiedicarea unei examinări complete, obiective și multilaterale a cauzei concrete sau obținerea pronunțării unei hotărâri judecătorești. Iar în ceea ce privește alin. (2) al art. 303 CP RM, factorul volitiv se concretizează în dorința făptuitorului de a interveni în activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale, cu scopul de a obține un rezultat infracțional, respectiv, de a împiedica cercetarea rapidă, completă și obiectivă a cauzei penale.

În continuare, analiza noastră se va concentra pe un alt aspect esențial al laturii subiective a infracțiunilor stipulate în art. 303 CP RM, și anume, scopul infracțiunii.

Prin scopul infracțiunii se înțelege obiectivul propus și reprezentat de făptuitor ca rezultat al acțiunii sau inacțiunii sale, adică finalitatea urmărită prin săvârșirea faptei penale [9, p. 193].

Cu privire la modul de inserare a scopului infracțiunii în textul legii penale, doctrina afirmă că acesta devine un element obligatoriu atunci când este menționat în mod explicit în dispoziția normei incriminatoare sau poate fi dedus din natura juridică a infracțiunii [10, p. 173]. În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 303 CP RM legislatorul indică expres care sunt scopurile pe care le poate avea făptuitorul, conferindu-i astfel, caracter obligatoriu.

În dispoziția alin. (1) art. 303 CP RM legislatorul a prevăzut scopul special de a împiedica examinarea multilaterală, deplină și obiectivă a cauzei concrete sau de a obține pronunțarea unei hotărâri judecătorești, condiții ce nu urmează a fi îndeplinite cumulativ. În acest sens, reținem că pentru survenirea răspunderii penale în baza alin. (1) art. 303 CP RM, este suficientă constatarea existenței a cel puțin unui scop.

Până la modificările operate prin Legea nr. 136 din 6 iunie 2024 (în vigoare din 7

septembrie 2024) [11], amestecul în înfăptuirea justiției a fost incriminat exclusiv atunci când era săvârșit în scopul de a împiedica examinarea multilaterală, deplină și obiectivă a cauzei concrete sau în scopul obținerii unei hotărâri judecătorești ilegale (sublinierea ne aparține – *n.a.*).

Ilegalitatea unei hotărâri judecătorești se manifestă adesea prin aplicarea greșită a normelor de drept material și/sau procedural de către instanța de judecată. Astfel, chiar dacă normele legale sunt respectate la pronunțarea hotărârii judecătorești, în opinia noastră poate exista și în această ipoteză o infracțiune de amestec în înfăptuirea justiției.

În rezultatul intrării în vigoare a Legii nr. 136 din 6 iunie 2024 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional) [11] la alin. (1) art. 303 CP RM s-a exclus cuvântul „ilegale".

Este argumentată și evidentă necesitatea scoaterii din dispoziția alin. (1) art. 303 CP RM a cuvântului „ilegale" și susținem modificările realizate de către legislator, întrucât în redacția actuală, se asigură funcționarea mai eficientă a mecanismului de protecție penală instituit prin această normă, pentru buna înfăptuire a justiției.

Prin urmare, apare ca nejustificată sancționarea prin mijloace de drept penal exclusiv a conduitei ce vizează obținerea unei hotărâri judecătorești ilegale, fiind necesară și pedepsirea imixtiunii în actul de justiție, care poate avea ca rezultat o hotărâre legală. Totodată, trebuie de specificat și faptul că nu orice acțiune sub formă de influență poate fi calificată în baza art. 303 CP RM, ci doar influența ilegală. Astfel, este evident că înaintarea cererilor sau demersurilor în cadrul unui proces judiciar din partea participanților la proces nu constituie un amestec în judecarea cauzelor de către instanțele de judecată.

Comportă valoare și susținem pe deplin opinia cercetătorilor S. Brînză și V. Stati, referitoare la faptul că „dacă amestecul în judecarea cauzelor de către instanțele de judecată naționale sau internaționale urmărește un al scop, vom fi în prezența imixtiunii sub diferite forme neprocedurale în activitatea judecătorilor instanțelor de judecată, faptă prevăzută la alin. (2) art. 317 din Codul contravențional" [8, p. 730].

Așa cum rezultă din prevederile alin. (2) art. 303 CP RM, spre deosebire de infracțiunea prevăzută la alin. (1), în cazul amestecului, sub orice formă, în activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale, există doar un singur scop: de a împiedica cercetarea rapidă, completă și obiectivă a cauzei penale.

Scopul de a împiedica cercetarea rapidă, completă și obiectivă a cauzei penale de către procuror este relevat în următoarea speță din practica judiciară: „*la 17 noiembrie 2011, aproximativ orele 13:00, în sediul Procuraturii r-nului Telenești, după primirea copiei ordonanței de pornire a urmăririi penale în baza art. 327 alin. (1) din Codul penal, pe care avea calitatea de bănuit, cu scopul de a împiedica cercetarea rapidă, completă și obiectivă a cauzei penale, D.T. a amenințat procurorul C.L., căruia i s-a împuternicit exercitarea urmăririi penale pe acest dosar, cu violență asupra sa și membrilor săi de familie*” [12].

Pentru calificarea faptei în baza art. 303 CP RM nu are importanță dacă acest scop a ajuns să fie realizat sau nu. Prezența oricărui alt scop exclude calificarea celor săvârșite în baza art. 303 CP RM. Astfel, esențial este ca făptuitorul să fi acționat cu intenția de a influența procesul judiciar sau activitatea organelor de urmărire penală, chiar dacă efectul dorit nu s-a concretizat. Această abordare subliniază gravitatea faptei în sine, indiferent de rezultatul final, și asigură protecția independenței judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale la buna înfăptuire a justiției.

Este important de menționat că scopul infracțiunii reprezintă criteriul principal pentru a distinge infracțiunile prevăzute la art. 303 CP RM de cele reglementate în alin. (1) și (1^1) art. 349 CP RM. Spre deosebire de infracțiunile prevăzute la art. 303 CP RM, în cazul celor menționate la alin. (1) și (1^1) art. 349 CP RM, făptuitorul urmărește „scopul sistării activității de serviciu ori schimbării caracterului ei în interesul celui care amenință sau al altei persoane”, corespuzător „scopul sistării activității lor de serviciu ori schimbării caracterului ei în interesul celui care aplică violența”.

Prin motiv al infracțiunii se are în vedere imboldul interior, adică acea necesitate, dorință, pasiune, emoție, acel sentiment care determină persoana să săvârșească infracțiunea și îi dirijează voința în momentul săvârșirii ei [1, p. 255].

Infracțiunile prevăzute la art. 303 CP RM reprezintă categoria de infracțiuni în care legislatorul nu a specificat motivele comiterii acestora, însă acest fapt nu înseamnă că motivul comiterii infracțiunilor analizate nu urmează a fi identificat. Deși motivul infracțiunii nu are relevanță pentru calificarea faptelor conform art. 303 CP RM, fiind considerat un semn facultativ, acesta poate fi luat în considerație de instanța de judecată la stabilirea pedepsei.

În doctrina penală se arată justificat că motivele care stau la baza infracțiunilor

analizate sunt adesea legate de: interese materiale, năzuința de a obține unele avantaje nepatrimoniale, carierism, vanitate, excesul de zel, dorința de răzbunare, sentimente de ură, nemulțumirea față de actul de justiție, ascunderea unor fapte etc. [7, p. 587; 8, p. 730, 733]. De asemenea, nu se exclude posibilitatea existenței altor motive. Astfel, făptuitorul poate fi ghidat de diverse motive atunci când comite faptele prejudiciabile.

Drept rezultat al studiului efectuat, formulăm următoarele ***concluzii:***

1) Latura subiectivă a infracțiunii prevăzută la alin. (1) art. 303 CP RM se caracterizează exclusiv prin vinovăție manifestată sub forma intenției directe. Scopul infracțiunii de amestec în înfăptuirea justiției rezidă în năzuința subiectului de a împiedica examinarea multilaterală, deplină și obiectivă a cauzei concrete sau de a obține pronunțarea unei hotărâri judecătorești.

2) Latura subiectivă a infracțiunii prevăzută la alin. (2) art. 303 CP RM, la fel, se caracterizează doar prin vinovăție manifestată sub forma intenției directe. Însă, scopul infracțiunii de amestec în activitatea organelor de urmărire penală sau a personalului instanțelor de judecată internaționale rezidă în năzuința subiectului de a împiedica cercetarea rapidă, completă și obiectivă a cauzei penale.

3) Motivele săvârșirii infracțiunilor analizate pot fi cele mai diverse. Dat fiind că motivul pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute la art. 303 CP RM nu constituie un semn obligatoriu al laturii subiective, acesta nu are relevanță pentru încadrarea juridico-penală a faptelor infracționale analizate. Totuși, este necesar ca motivul să fie avut în vedere în cadrul procesului de individualizare a pedepsei.

BIBLIOGRAFIE:

1. BOTNARU, S. ș.a. Drept penal. Partea generală, vol. I. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2012. 328 p.

2. Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 128-129.

3. COPEȚCHI, S., HADÎRCA, I. Calificarea infracțiunilor după latura subiectivă. În: Revista Studia Universitatis Moldaviae, 2015, nr. 11, p. 61-68.

4. MACARI, I. Dreptul penal al Republicii Moldova. Partea specială. Chişinău: CE USM, 2003. 509 p.

5. BARBĂNEAGRĂ, A. ş.a. Codul penal al Republicii Moldova: Comentariu. Chişinău: ARC, 2003. 860 p.

6. BORODAC, A. Manual de drept penal. Partea specială. Chișinău: Tipografia Centrală, 2004. 622 p.

7. BRÎNZA, S. ş.a. Drept penal. Partea specială, vol. II. Chișinău: Cartier, 2005. 804 p.

8. BRÎNZA, S., STATI, V. Drept penal. Partea specială, vol. II. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1324 p.

9. BULAI, C. Manual de drept penal (partea generală). Bucureşti: Editura „ALL", 1997. 647 p.

10. COPEŢCHI, S. HADÎRCA, I. Calificarea infracţiunilor: Note de curs. Chişinău: Tipografia Centrală, 2015. 352 p.

11. Legea nr. 136 din 06.06.2024 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2024, nr. 245-246.

12. Decizia Curții Supreme de Justiție din 16.04.2019. Dosarul nr. 1ra-258/2019 [Accesat: 25.09.2024]. Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=13561